

**Достъпът до информация -
гържавата срещу гражданите¹****Фани Давидова, ПДИ**

През 2004 г. отбелязваме стремежа на законодателя към ограничаване достъпа до информация в полза на секретността.

Наблюденето на практиките по предоставяне достъп до обществена информация все още показва неспособност на институциите да отговарят адекватно на активното търсене на информация от страна на гражданите, журналистите и неправителствените организации.

В същото време нараства търсенето на документи от различни институции от страна на граждани, журналисти, НПО. Нараства и броят на съдебните дела, заведени от хора, които отстояват правото си на информация.

Това са само част от наблюденията, направени в редовния годишен доклад за състоянието на достъпа до информация в България 2004 на Програма Достъп до Информация². Докладът съдържа още становища и препоръки относно промените в законодателството и административните практики, свързани с достъпа до информация, както и описание на случаи на ограничаване правото на информация, по които са заведени съдебни дела.

Какво стои обаче зад тези сухи правни изводи и препоръки. Кой се интересува от тях и каква полза биха могли да донесат? Кой изобщо търси достъп до информация, за какво му е тя и какво точно представлява. Скептиците, които предварително решават, че битката с гържавата за информация е априори загубена и излишна, могат да прехвърлят страниците на този доклад, в който наред с изводите, са разказани и различни истории. Някои от тях са истории за хора, които искат да докажат, че са прави, и че понякога и самотните усилия могат да променят системата. Има истории и за журналисти, които упорито преследват истината и търсят факти, вместо да работят по слухове. Има малки и големи истории. Като започнем с разказите за хора, които искат да знаят защо общината не извозва боклука им, или други, които се интересуват защо вуйчото на кмета е единственият, който печели обществените поръчки в града, и стигнем до историите за граждани, които доказваха незаконното засекретяване на договора на правителството с „Краун Ейджънтс“ и разказа за журналистите, които пребориха системата и направиха заседанията на Висшия съдебен съвет (ВСС) открити.

Да търсиш и отстояваш правата си не е лесна работа. Далеч по-лесно е да цъкаш с език и да мрънкаш, че безличните „тия“ правят каквото си искат. Когато искаш да знаеш „защо?“, когато искаш да разбереш „как?“ се е случило едно или друго събитие, взето е управленско решение, променена е дадена ситуация, трябва да положиш усилия.

¹ Статията е публикувана в брой 6, 2005 г. на списание "Лидер"

² Докладът е достъпен на адрес: http://www.aip-bg.org/rep_bg.htm

ТЕМИТЕ В БРОЯ:

*Достъпът до информация -
гържавата срещу гражданите*

*Ще гарантират ли бъдещите
ни управници правото на
достъп до информация?*

*От съдебната зала:
След близо две години
протакане СГС разгледа по
същество дело срещу мълчалив
отказ на Главния прокурор*

*Бургаски ученици разговаряха
за достъпа до информация*

*Достъпниците по света:
Какво обсъждат в Мрежата?*

*Международен Ден
на правото да знам*

Новини, новини, новини

*Приключения със заявления:
Администрацията на
Врачански окръжен съд не
познава ЗДОИ?*

Истинската прозрачност трябва да се търси активно от страна на гражданите, а не да се чака някой, някъде да благоволит да каже нещо, каквото прецени. Това най-добре знаят героите на историите, разказани в доклада на Програма Достъп до Информация, които само за 2004 година с помощта на Закона за достъп до обществена информация успяха да преборят гържавната машина:

Кирил Терзийски, адвокат, вече трета година упорито се бори с министъра на финансите, за да получи копие от договора на правителството с британската консултантска фирма „Краун Ейджънтс“. Колкото и

продължава на стр. 2

Ще гарантират ли бъдещите ни управници правото на достъп до информация?

Диана Банчева, ПДИ

Много неща обещаваат българските политици преди парламентарните избори на 25 юни. Много цели за постигане са поставили в предизборните си програми, ако вземат властта. Нерешилите избиратели все още се лутат сред различните перспективи за бъдещето, които им предлагат нагпреварващите се политици. Къде - сред обещанията за икономически и аграрни реформи, за промените в съдебната система, социалната политика и образованието, за опазване на околната среда, за самостоятелна местна власт, за ефективна борба с корупцията и работещи институции - се подрежда гаранцията за свободен достъп до информация, която на практика е гаранция за отворено и отчетно управление?

Въпреки че настоящите управници и тяхната администрация би трябвало вече добре да познават Закона за достъп до обществена информация и произтичащите от него задължения, платформата на НДСВ е бедна откъм обещания за изпълнението на тези задължения. От предизборните предложения излиза, че "по-нататъшното въвеждане на съвременни стандарти на прозрачност и публичност на държавните институции е необходимо условие за европейската ни интеграция"¹. Нима въвеждането на тези стандарти е продиктувано единствено и само от

ангажиментите ни към Европейския съюз? Ако е така, тези, по време на чиито мандат бяха гласувани и приети и Законът за защита на класифицираната информация, и Законът за защита на личните данни, съвсем не изчерпват потребностите на обществото, като включват в програма си „въвеждане на административна процедура за регистрация на юридическите лица и създаване на централен регистър на юридическите лица“. Нима свободата на информация, като човешко право, може да бъде гарантирана с такава неопределеност?

По отношение на човешките права, всички претенденти за властта са включили по нещичко в предизборните си програми. Българският народен съюз дава гаранции за развитието на гражданското общество като „защитава правата на човека...“ Но как? Чрез „създаване на общинска администрация в услуга на гражданите“? Достъпът до информация не е само административна услуга, а право, което гарантира гражданско участие във вземането на решение и е един от основните принципи на демократичното общество. Това май убягва на някои наши политици.

продължава на стр. 3

продължава от стр. 1

невероятно да звучи, битката е спечелена поне наполовина - съдът изрично отмени отказ на министър Велчев да даде договора.

Васил Чобанов и още трима журналисти от различни медии повдигнаха въпроса за публичността на заседанията на ВСС и след съдебна битка, ги отвориха за публиката.

Вестник "Монитор" доказва незаконния отказ на съвместния доклад на Националната служба за сигурност (НСС) и Националната разузнавателна служба (НРС) за участието на БСП в т.нар. „Иракгейт“, поръчан от президента Георги Първанов.

Кирил Караиванов, гражданин, получи информация, доказваща източване на държавно предприятие, в следствие на което сезира Прокуратурата и беше образувано наказателно производство.

Електронното издание „Всеки ден“ се пребори с Министерство на външните работи и получи копие от нотите между България и Испания от 1970 г., доказващи правния статут на премиера.

Христо Христов от в. „Дневник“ осъди Министерство на вътрешните работи и получи достъп до документите на бившата Държавна сигурност, свързани с писателя Георги Марков.

Павлина Трифонова от в. „24 часа“ доказва пред съда, че разходите, направени от министрите за командировъчни, са публична информация и трябва да се предоставят на всеки.

Разбира се, не всички сражения със секретността са успешни. Но дори и загубените битки напомнят на обществото, че има такива неща като свобода на информацията и прозрачност, а пък властта да не забравя, че винаги ще и се налага да се съобразява с тях.

¹Текстовете на всички цитати са взети от предизборните програми на политическите партии, публикувани в Интернет

В своята „Харта на правата на българските граждани“ Обединените демократични сили (ОДС) са пропуснали „правото на...“ достъп до информация. Все пак, ако ОДС вземат властта, ще се окрупни земята „чрез подобряване на достъпа до информация и въвеждането на електронен кадастър, достъпен по Интернет“. В програмата си ОДС предвиждат „всеки закон (да) се изготвя с участието на заинтересованите страни и на доказани независими експерти“. А към всяко министерство ще има комисии и форуми, които ще гарантират постоянно участие на заинтересованите страни и на медиите в процеса на вземане на решения. Всички регистри и държавни разходи ще бъдат публикувани в Интернет и всеки ще може да прави безплатна справка с електронния вариант на „Държавен вестник“. ОДС ще се борят с корупцията чрез прилагане на „европейски(те) стандарти за прозрачност“. ОДС обещава да дадат „законова дефиниция и максимално ограничаване на „служебната тайна“. Ето това обещание дава някаква конкретна гаранция за достъп до информация и разширява възможността за граждански контрол.

Подобно на ОДС, Демократи за силна България (ДСБ) обещава „изграждане на еднна информационна система, обхващаща всички органи и структури на изпълнителната власт от централно и местно ниво“, както и „прибличане на експертизата и гражданския контрол на неправителствените организации“. Тези условия неимоверно водят до изискването за повишаване нивото на информираност на гражданите и на разширяване възможностите за достъп до информация. Такава стъпка е необходима, както бе отбелязано вече, за засилване на гражданското участие и контрол върху институциите. Перспективата за изграждане на „бюра за консултации и изготвяне на документи, образци и формуляри“ към системата за административно обслужване е едно от условията за ефективно предоставяне на достъп до обществена информация. Ако ДСБ изпълнят и следващото си обещание: да разсекретят документите на Държавна сигурност и на Разузнавателното управление на Генералния щаб и да ги предадат в Държавния архив, би бил решен един от основните спорове относно достъпа до информация в България в исторически и политически план.

От страниците на своята предизборна програма Българската социалистическа партия призовава

за огласяване на „дейността на различни държавни органи, включително правителствени актове и актове на президента, които не съдържат държавна тайна“, за да бъде гарантирано конституционното право на гражданите за достъп до информация. С това конкретиката на техните обещания по проблема се изчерпват.

Новото време също вярва в правата. В тяхната платформа са заложени цели за по-широк достъп до информация, по-ефективен парламентарен контрол, по-активно участие в публичния живот и управлението като гаранции за доверието на гражданите и развитие на обществото. Според Новото време, „всеки гражданин трябва да е информиран как се изразходват данъците, които плаща, как се управляват държавната и общинската собственост.“ Как точно биха постигнали това, ако гласуваме за тях, обаче, не казват. Не казват и защо не говедоха докрай унициативата си за промени в Закона за достъп до обществена информация в края на 2001 г.

За ДПС развитието на информационен капацитет е по-скоро свързано с усвояването на средствата от фондовете (особено земеделските) на ЕС. Административните промени, които предлагат, са свързани с уреждането на други, не по-малко специални права, сред които достъп до информация, обаче, няма.

Отчетност при усвояването на предприєдинителните фондове по програмите на ЕС безспорно е необходима. Ясно е и, че едни политически формации имат по-голям интерес от разсекретяване архивите на бившата Държавна сигурност, докато други упорито избягват тази опасност. Не става ясно, обаче, какви са средствата, с които кандидат-управляващите ще подобрят състоянието на достъп до информация в България. За какви европейски стандарти за прозрачност става дума и как ще бъдат постигнати те? Общи приказки и абстрактни обещания размиват целите в предизборните програми. Видно е, обаче, че нашите политици не са наясно със задълженията си и са галеч от идеята да се съобразят с препоръките, които ПДИ дава в Доклада си за състоянието на достъпа до информация през 2004 г. - за гарантиране достъпа до информация - условие, необходимо за прозрачност в управлението и упражняване на граждански контрол върху работата на институциите.

След близо две години протакане СГС разгледа по същество дело срещу мъчалив отказ на Главния прокурор

На 17.05.2005 г. Софийският градски съд (СГС) разгледа при закрити врати и обяви за решаване воденото с подкрепата на ПДИ, дело срещу мъчалив отказ на Главния прокурор да предостави копие от Правилника за организацията и дейността на администрацията на прокуратурата и движението на документооборота (а.г. № 4119/2003 г. по описа на СГС АО III-E състав). Забележителен момент в делото е фактът, че жалбата е подадена още през лятото на 2003 г., но първоначално нежеланието на Прокуратурата да спазва закона, а впоследствие и нежеланието на СГС да разгледа по същество едно подобно дело, се изразяват в забавяне от година и половина. В крайна сметка след като Върховният административен съд (ВАС) отменя на два пъти определения на СГС за прекратяване на делото, то най-сетне е разглеждано по същество и предстои решаването му в 30-дневен срок.

Предисторията на това дело е поставена с публикуваното в медиите на 5 ноември 2002 г. открито писмо на г-н Едвин Сугарев, с което той обвинява Главния прокурор в злоупотреба с власт, разправа с подчинените, натиск върху медиите и т.н. В резултат на това още тогава (в края на 2002 г.) Висшият съдебен съвет (ВСС) събира доказателства, проверява случая и накрая приема решение, с което констатира нарушения, извършени от Главния прокурор.

Впоследствие, в началото на 2003 г., 31 граждани внасят подписка с искане Главният прокурор Никола Филчев да се съобрази с предложението на ВСС и да се оттегли от поста си. Подписката е заведена в деловодството на Върховна касационна прокуратура (ВКП), като при подаването ѝ прокурор уведомява гражданите, че по нея ще бъде образувана преписка, която ще се реши в законоустановения 20 дневен срок. Следват 3 месеца, без гражданите, подгали подписката, да получат някаква информация за съдбата на тази преписка, а и опитите им да получат такава на място завършват с неуспех.

Тогава двама от тези 31 граждани - господата Пламен Симеонов и Димитър Димитров подават заявление за достъп до обществена информация, по реда на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) до Главния прокурор, с което искат да им бъде предоставена информация, описана в 5 точки. В четири от точките се иска информация, свързана с отправеното предложение както от гражданите, така и от ВСС, до г-н

Филчев за оттегляне от поста. Поискано е и копие от Правилника за организацията и дейността на администрацията на прокуратурата и движението на документооборота.

Следва мъчалив отказ на Главния прокурор по подаденото заявление, след което двамата заявител се свързват с Програма достъп до информация (ПДИ) и се превръщат в жалбоподатели срещу мъчаливия отказ на Никола Филчев. Жалбата е подадена в срок (през юли 2003 г.) чрез Прокуратурата до Софийски градски съд (СГС), но прокуратурата вместо да я изпрати на съда, я връща на жалбоподателите като ги уведомява, че поисканата информация не попадала в обхвата на ЗДОИ. Налага се да бъде подадена молба директно до СГС с приложената жалба и цялата преписка и едва тогава СГС образува дело.

Но сагата продължава - при първото разглеждане на делото състав на СГС го прекратява и изпраща същото по подсъдност за разглеждане на ВАС. Минават още няколко месеца докато то бъде разглеждано от ВАС и отново (както е правилно да бъде) е върнато по подсъдност на СГС за разглеждане, тъй като актовете на Главния прокурор са подсъдни точно нему (Определение № 4492 от 18.05.2004 г. по а.г. № 160/2004 г. на ВАС Пето отделение).

Следва обаче ново прекратяване на делото от СГС с аргумента, че мъчаливите откази не подлежат на обжалване по ЗДОИ, тъй като това не било предвидено в специалния закон - именно същият ЗДОИ. Ново обжалване пред ВАС (и още няколко търкулнали се месеца), който още преди 2 години, с няколко свои решения преценява, че мъчаливите откази за достъп до информация подлежат на обжалване, тъй като е приложим по аналогия Закона за административното производство, който е предвидил такова обжалване и че липсата на специална норма не може да доведе до лишаване на гражданите от достъп до правосъдие. Още повече, че подобна теза би обезсмислила изцяло съществуването на ЗДОИ. ВАС отново отменя определението за прекратяване на СГС и му връща делото за разглеждане по същество (Определение № 9942 от 29.11.2004 г. по а.г. № 9884/2004 г. на ВАС Пето отделение).

Все пак, на 17.05.2005 г. СГС разглежда делото в закрито заседание и го обявява за решаване. Предстои постановяване на съдебно решение в 30 дневен срок.

Бургаски ученици разговаряха за достъп до информация Рагка Балева, координатор на ПДИ, Бургас

Защо да обжалваме в съда отказа да ни бъде предоставена информация. Процедурата отнема време. Има и по-лесен начин - казваш на журналистите за проблема, те пишат и готово - научаваш това, което ти е било отказано. Журналистите имат водещата роля за разкриването на нередности в обществото. На тях може да им се довериш, но защо трябва чрез тях да получиш копие от целия Правилник на учебното заведение, в което учиш? Защо на нас, учениците, ни се дават само отделни части, в които преобладават задълженията и забраните за ученика? Не трябва ли да знаем и правата си? Отговори на тези и други въпроси относно достъп до информация разисквах на среща в Бургас представители на Младежкия парламент в града с координатора на Програма Достъп до Информация (ПДИ) Рагка Балева. Учениците - десетокласници и абитуриенти от френската и математическата гимназии в Бургас, проявиха особен интерес към Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и дейността на ПДИ.

Представители на шест неправителствени организации - „Българска национална асоциация на потребителите“, екологично сдружение "За Земята", „Сдружение на търговците на Общински пазари“ гр. Видин, „Център за независим живот“, гр. София, „Център на НПО“, гр. Разград, фондация „Романи Бах“ взеха участие в тридневно обучение на тема „Свобода на информацията - законодателство и практики“, проведено на 26, 27 и 28 май 2005 год. в офиса на ПДИ. Обучението се организира в рамките на проект "Прилагане на Закона за свобода на информацията", финансиран от Програма МАТРА на холандското Министерство на външните работи.

Идеята да се чества 28 септември като Международен ден на правото да знам, според тях, кара хората да се замислят още веднъж за правата си да получават обществена информация и

питайки, да упражняват ефективен контрол върху управлението на местно и централно ниво. А как да стане това най-точно казва наръчникът на ПДИ „Как да получим достъп до информация?“, защото в него са дадени отговори на всички въпроси - кой има право на достъп до информация, кой е задължен да я предостави, каква информация може да се иска и каква може да се откаже. Полза има и от практическите съвети как да се поиска достъп до информация и как да се обжалва отказ в съда.

Според средношколците, не е правилно да се искат копия от личните им карти, за да се явят на предварителни изпити в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. В тази връзка основателен е въпросът, дали след провеждането на изпита тези данни ще бъдат унищожени. Учениците недоумяват, защо толкова често различни органи - библиотеки, видеотеки, спортни клубове, събират трите им имена, ЕГН и адрес, за да издадат членски карти. И питат дали личните им данни се пазят така, както изисква Законът за защита на личните данни.

След края на срещата, представителите от Бургаския младежки парламент бяха убедени, че освен на журналистите, вече могат да разчитат и на неправителствена организация, към която да се обърнат за съвет и помощ.

Какво обсъждат в Мрежата?

Диана Банчева, ПДИ

Две запитвания, свързани с практиките по света при уреждане достъпа до информация, бяха дискутирани в Международната мрежа на застъпниците за свобода на информацията през месец май. ПДИ е член на Международната мрежа, която е основана през 2002 г. в София от неправителствени организации и граждански сдружения, с цел да се поддържа непрекъснат обмен на опит и стратегии в сферата на свободата на информация. Мрежата представлява своеобразен форум за сътрудничество в провеждането на кампании в защита правото на информация и набирането на средства за изпълнение на проекти.

Един или двама комисаря?

В дебата за приемането на поправки в законодателството относно достъпа до информация и защитата на лични данни, комисарят по информацията на **Словения**, г-жа Наташа Пърч, отправя запитване в Международната мрежа на застъпниците за свобода на информацията. Според нея, съвместяването на достъпа до обществена информация и защитата на лични данни в една институция с обща политика би било от полза за обществото. При настоящото законодателство инспекторът по личните данни и комисарят по информацията в Словения трябва да водят съдебни дела един срещу друг, ако не споделят едно мнение по достъпа до информация. Има и друг мотив за сливането на двете институции, според словенския комисар по информацията. Директивата за защита на личните данни изисква създаването на независима институция, която да осъществява контрол. В Словения Комисарят по информацията е такава институция и би било полесно да се прибави законодателно още една функция към нея, отколкото да се създава изцяло нова институция. Още повече, Комисарят разглежда случаи, свързани и със защитата на лични данни, в съответствие с едноименния закон. В отговор на отправеното запитване, Тамара Лукич от Фонд за отворено общество, **Сърбия**, подчертава важността на конкретния въпрос. В Сърбия Комисарят по свободен достъп до информация е назначен скоро, през декември 2004 г., а проектът на Закона за защита на личните данни е в процес на обществено обсъждане. Този проект предвижда сливането на двете

институции - Комисар по информация и Защита на личните данни, което прави ситуацията аналогична на тази в Словения. Според Тамара Лукич, тъй като полето на действие на двете институции се прекрива, сливането им е едно добро решение.

В **Израел** няма Комисар по свободата на информация, пише Рой Пелег от Движение за свобода на информацията, а само служители по информацията към различните обществени институции. Израел има Комисар по защита на личните данни. Г-н Пелег споделя опасенията си относно превесът, който един общ комисар би дал в случай на конфликт на интереси. Като цяло, принципът на двете институции е различен, едната се стреми към максимално разкриване на информация, докато другата цели да запазва конфиденциалността.

В **България** също няма Комисар по информацията, но има Комисия по защита на личните данни. Съществува и Комисия по защита на класифицираната информация. Експертите от ПДИ споделят опасенията на своите колеги от сливането на двете институции. Ако двете функции се комбинират в една институция, съществува реалната опасност да се дава превес на защитата на лични данни. Сериозният проблем, както за България, така и за останалите млади демократични общества, е в отсъствието на механизъм, който да гарантира превеса на обществения интерес при достъпа до информация. „В това отношение, **Ирландският** закон създава най-добрите условия“, изтъква адвокат Александър Кашъмов. В Ирландия Комисарят по информацията е упълномощен да взема решение като прилага теста за баланс на конкуриращите се интереси, а Комисарят по защита на личните данни не може да отменя това решение.

Електронният достъп до информация

Второто запитване е отправено от Нора Форгаш от Института по свобода на информация и комуникации, **Унгария**. Унгарският парламент се готви за обсъждане на закон, уреждащ електронния достъп до информация. Очаква се да се въведе система, която да позволява свободен достъп до закони и нормативни актове на централно и местно ниво. На въпроса на г-жа Форгаш - какви правила съществуват за публикуване и достъп до правни документи, в частност съдебни решения

продължава на стр. 7

и личните данни, които те съдържат, в различни страни отговарят:

Диана Калинеску, Хелзински комитет, **Румъния** - „всички закони се публикуват в Държавен вестник, а някои фирми разработват софтуер, който съдържа тази информация. Достъпът до тези електронни бази данни, обаче, е платен. Достъпът до Интернет страниците на Камарата на представителите, както и на Законодателния съвет, е безплатен. В бъдеще Министерството на правосъдието ще има онлайн база данни, която ще дава право на безплатен достъп. В Румъния няма закони, които да регламентират публикуването и достъпа до правна информация в Интернет. Относно съдебните решения, съществуват експериментални уеб страници на някои съдилища. Върховният съд пръв започва да публикува на страницата си (www.scj.ro), като фигурират само инициалите на лицата. Районният съд в Питешти е единственият, който публикува всичко на страницата си - имената на председатели на съдебния състав във всяко дело, имената на страните по делата, протоколите от заседанията, решенията, списък на обявените за решаване дела (http://www.justitie-ag.ro/jud_pit/practica_instanta.asp).

Робърт Фриймън, изпълнителен директор на Комитета за отворено управление на щата Ню

Йорк, изтъква, че тенденцията в **САЩ** е да се публикуват съдебните дела. В документите се заличават социалния осигурителен номер (СОН), банкови или кредитни номера и др., а отговорност за защита на личните данни носят институциите, които подготвят информацията, преди тя да бъде предоставена на съда за архивиране.

В **Латвия** всички проекти на закони, както и действащо законодателство, са достъпни онлайн, без да има специални наредби за това, казва Линда Аустере.

В **Канада** цялото законодателство и съдебните решения са достъпни онлайн.

В **Панама** имената и личните данни на страните в съдебното производство се публикуват онлайн заедно със съдебното решение.

В **Израел** всички решения, директиви, наредби, и постановления се публикуват на страницата на Министерството на правосъдието.

В **Перу** и **Армения** съдебните решения са публични, без да се заличават личните данни, които се съдържат в тях.

Решенията на Конституционния съд и Върховния съд в **Южна Африка** са също достъпни онлайн, както и цялото законодателство на страната.

Международен Ден на правото да знам

Програма Достъп до Информация започва подготовката за отбелязването на Международен ден на правото да знам - 28 септември. И тази година в България ще има церемония с връчване на награди за принос в областта на свободата на информация. За тях ще бъдат номинирани граждани, неправителствени организации, журналисти, упражнявали активно правото си да търсят информация, както и институции, изпълняващи добре задълженията си по Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ). Ще бъдат връчени и негативни награди на институции, които не изпълняват задълженията си по ЗДОИ или нарушават правата на гражданите по закона.

В интернет страницата на международния Ден на правото да знам всеки може да предложи своите номинации за награди в отделните категории след попълване на публикуваната форма (<http://www.righttoknowday.net>). Предложения могат да се правят до 10 септември 2005 г. Специално жури ще определи носителите на годишните награди. В него ще бъдат поканени изтъкнати личности от медиите и неправителствени организации, които през годините са спомогнали за утвърждаване на стандартите в областта на свободата на информацията.

В България, Денят на правото да знам, бе отбелязан за първи път през 2003 г.

Правителството все още спори публични ли са командировките на министрите

Министерски съвет обжалва решението на СГС, с което правителството бе осъдено да даде информация на в-к „24 часа“ за харчовете за командировки на министрите в чужбина. В решението си съдът намира, че данните за това кой министър колко и за какво е харчил, са обществена информация и не съществува никакво законово основание тя да бъде отказана. По-късно, правителството обжалва това решение, очевидно несъгласно с позицията на съда. Скоро се очаква окончателното решение на втората инстанция.

Ще пропадне ли националната сигурност...

...ако о.з. полк. Иван Йончев, получи достъп до личното си кадрово дело? Този труген въпрос постави Върховният съд пред министъра на вътрешните работи.

Става дума за дело, забедено по жалба на о.з. полк. Иван Йончев срещу отказ на министъра на вътрешните работи да му предостави достъп до личното му кадрово дело. Отказът на министъра е на основание Инструкция на МВР от 1996 г. (необнародвана), според която личните кадрови дела на служителите в МВР били строго секретни. Съдът отложи делото с един месец като изиска от министъра да представи текста на Инструкцията, както и становище по въпроса кои точно защитени интереси биха се увредили, ако г-н Йончев получи достъп до личното си кадрово дело.

Тайна ли са парите за реформа в съдебната система?

Кой финансира съдебната реформа и какъв е размерът на отпуснатите до този момент средства - това е тайна, според правосъдния ни министър. На 18 май 2005 г. Софийският градски съд разглежда жалба срещу отказ на Министерството на правосъдието да предостави информация за проектите, по които се финансира съдебната реформа в България. Отказът бе мотивиран с това, че липсвало съгласие на третите лица - международни финансиращи институции, като фондовете на ЕС и Световната банка, за предоставяне на исканата информация. Според правилата за прозрачност на тези институции, обаче, проектите не са тайна, така че остава съмнението дали изобщо някой е питал тези институции за тяхното съгласие.

Публичните обсъждания - секретни

Министерството на околната среда и водите даде живот на този абсурд, като отказа да предостави протоколите от проведени публични

обществени обсъждания по големите проекти, финансирани с европейски средства. Между проектите са автомагистралите „Тракия“ и „Люлин“.

На 30 май Софийският градски съд разглежда дело по жалба на екологично сдружение „За земята“ срещу отказ на Министерството на околната среда и водите да предостави информация. Екологите са поискали да четат протоколите от обществени обсъждания по големите проекти, финансирани по програма ИСПА, Европейската инвестиционна банка и Европейската банка за възстановяване и развитие. Според екологичното министерство, протоколите нямали самостоятелно значение и затова достъпът до тях е ограничен.

Независими ли са експертите по околна среда, изготвили оценката за АЕЦ „Белене“?

Според екологичното министерство, информацията за това не е общодостъпна. Лични данни били декларациите на експертите за липса на конфликт на интереси. На 2 юни, в четвъртък, Софийският градски съд ще разглежда жалбата на национално движение „Екогласност“ срещу отказа на министерството да предостави информацията.

Годишните награди за разследваща журналистика 2004...

...бяха връчени на 17 май в зала „Мати“ на НДК. В конкурса участваха 43 материала - публикации, радио и телевизионни предавания. Конкурсът се организира за пета поредна година, съвместно от асоциация „Разследващи журналисти“ и „Център за развитие на медиите“, София, с подкрепата на Посолство на Великобритания, Институт „Отворено общество“ и фондация „Гардиън“, Великобритания. Първа награда - двуседмична практика във в-к „Гардиън“, в категория „Национални медиуми“ - спечели Яна Йорданова за статии, посветени на радикалния ислям в България, публикувани във в-к „Капитал“. В категорията „Регионални медиуми“ такава възможност бе дадена на Радостина Гинева за разследването „Как багерите сринаха 500 къщи в кв. Хисаря“, публикувано във в-к „Хасковска Марица“, Хасково.

Електронни публични регистри ще улеснят достъпа до информация

До края на 2006 г. в България ще заработи **Единен централен електронен регистър**. Проектът предвижда гражданите да получават достъп до имуществените, търговските и данъчните регистри и по Интернет.

продължава на стр. 9

На 25 май бе официално представен новия **Регистър на обществените поръчки** (www.aop.bg). Достъпът до информация в него ще е свободен. Новата система дава възможност на всеки да търси в Интернет данни за поръчката, възложителя и изпълнителя. Остава проблемът, обаче, че в Интернет не са достъпни оригиналните документи по поръчките, договорите и др.

Изграждането на модерен **имотен регистър** започна в Балчик. Новата система за вписване ще гарантира по-голяма сигурност при сделките, смята председателят на Районния съд в града. Всеки недвижим имот ще има 17-цифров идентификационен номер и партидата му ще съдържа пет пъти повече данни от сега. Регистърът ще бъде публичен, но ползването му ще се заплаща.

АДВФК ще предоставя информация по нови правила

Агенцията за държавен вътрешен финансов контрол (АДВФК) представи проект на Вътрешна инструкция за предоставяне на достъп до обществена информация. Документът е изготвен със съдействието и подкрепата на експерти от ПДИ и Проект Отворено Управление на USAID. На 12 и 13 май в Пловдив, инструкцията бе обсъдена и одобрена на работна среща на служители от централата на АДВФК и всички териториални директори на агенцията.

На 02 юни АДВФК представи отчета си за 2004 г. пред Правителството (<http://www.government.bg/15608.html>).

Министър Калчев представи доклад за работата на администрацията през 2004 г.

Броят на издадените решения за достъп до обществена информация през 2004 г. се е увеличил два пъти в сравнение с предходната, според Доклад за състоянието на администрацията, приет от Министерския съвет в началото на месец юни. С 27 процента са намалели заявленията за достъп до информация твърди Министъра на държавната администрация. Докладът е изготвен от ръководителите на административните структури съгласно Закона за администрацията и представлява анализ и оценка на работата на държавните институции, насочена към обслужване на обществените интереси.

Разкри се най-известният „вътрешен човек“, подавал информация в обществен интерес

'Дълбокото гърло' се разконспирира сам на 91-годишна възраст. Това бях аз, призна бившият зам.-директор на ФБР Марк Фелт, който подавал информация за аферата 'Уотъргейт' на двамата репортери от в. 'Уошингтън поуст'. Като анони-

мен източник, взел името си от заглавието на знаменит навремето порнографски филм, той провокира разследването на вестника за подслушването на централата на Демократическата партия в комплекса "Уотъргейт".

На 17 юни 1972 г. петима мъже правят опит да проникнат в централата на Демократическата партия в хотелския комплекс "Уотъргейт" във Вашингтон, където се помещават и много канцеларии. Впоследствие двамата журналисти от "Уошингтън поуст" - Боб Удуърд и Карл Бернстайн, разкриват, че по време на кандидатурата на републиканците са подслушвали предизборния щаб на демократите. Следите водят към Белия дом. За разследването си журналистите получават награда "Пулицър", а днес терминът "Уотъргейт" символизира злоупотребата с власт.

Пленарните заседания в Молдова вече са публични

Парламентът на Република Молдова прие законодателни поправки, с които се позволява директното радио и телевизионно излъчване на пленарните заседания. До залата ще имат достъп всички обществени медии. Предприемането на такава стъпка е в резултат на изпълнението на условие, поставено от опозицията, за да подкрепи представителя на комунистическата партия в президентските избори. Директното излъчване на парламентарните заседания ще увеличи отговорността на народните представители пред техните избиратели и ще доближи управлението на Молдова до това на демократичните страни, смята представител от опозиционната Християн-демократична народна партия.

Приемането на Закон за свобода на информацията в Германия бе отложено отново

По време на парламентарния дебат по Закона за свобода на информацията, представители на застрахователните компании, на Министерството на здравеопазването и Парламентарната здравна комисия са се противопоставили на приемането на подобен закон. Според тях, законът ще даде достъп на фармацевтични фирми и конкурентни застрахователи до личните медицински данни на гражданите. Въпреки уверението на експерти, че строги разпоредби в закона ще гарантират защитата на лични данни и търговската тайна, въпросът е снет от дневния ред на Бундестага. Германия е единствената западноевропейска държава без действащо законодателство в областта на достъпа до информация.

Началото

Неправителствената организация „ИнфоЕКОклуб“ - Враца изпраща сигнал до Прокуратурата в града за закононарушения, извършени от Община Враца, при построяване на бензиностанция „Лукойл“.

След двегодишно разследване, заместник окръжният прокурор Лозанов, прекратява следствено дело № 397/03 г. на Врачанска окръжна прокуратура (ВрОП) с Постановление от 17.12.2003.

С помощта на Александър Кашъмов, адвокат от Програма Достъп до Информация „ИнфоЕКОклуб“ обжалва Постановлението на ВрОП пред Окръжен съд - Враца, но в закрито заседание с Определение № 28/03, съдът прекратява производството по н.ч.г. № 623/03. Екологичното сдружение иска да получи копие от съдебното определение. Първоначално негов представител се обръща към прокурора Светослав Лозанов, който устно отказва да даде документа с мотива, че той е издаден от ВрОС.

Развитието

На 17 март 2005 г., със заявление по Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), „ИнфоЕКОклуб“ иска копие на Определение 28 в отдел „гражданско деловодство“ на ВрОС. Служителката в деловодството е смяяна от

текста и пита колежката си - „Виждала ли си „такова нещо“? Следва молба към представителя на екологичното сдружение да изчака и след консултации в кабинета на председателя на ВрОС, администраторката заявява, че приема завлението и отговор ще бъде предоставен от отдел „архива“ - наказателно деловодство. Входящ номер на заявлението по ЗДОИ не е поставен, написана е само датата върху него, а отговорът цял да бъде предоставен максимум след 2-3 дни. На опита да се напомни, че има закон, който точно съдът не бива да нарушава, служителката се пошегувала, че може би и това ще стане. Някога.

Служителката от отдел „Архива“ съветва документът да се търси от Прокуратурата, а на аргумента, че е издаден от ВрОС. Следва покана за среща след 2-3, за да бъде изготвен...

След 3 дни, е налице следваща покана за среща „след [още] 2-3 дни, защото председателят на съда е ангажиран“, а вместо да се ходи до съда, можело и да се звъни и по телефона...

Развързката

Най-после, на 14.04.2005 г., документът е готов, а удостоверяването, че е предоставен, става с подпис върху заявлението по ЗДОИ.

Програма Достъп до Информация

София 1000,
бул. Васил Левски N 76, ет. 3, ап. 3
тел/факс. (+ 359 2) 988 5062, 986 7709, 981 9791
E-mail: office@aip-bg.org
www.aip-bg.org

Редакционен екип: Александър Кашъмов,
Дарина Палова, Диана Банчева, Гергана
Жулева, Катерина Коцева, Кирил Терзийски,
Николай Мареков, Фани Давидова

Редактор: Антон Ангонов

Оформление: Николай Мареков

Този бюлетин се издава в рамките на проект „Прилагане на Закона за свобода на информацията“ с финансовата подкрепа на Програмата за социална трансформация в Централна и Източна Европа (МАТРА) на Министерството на външните работи на Холандия.

©Програма Достъп до Информация

Материалите в това издание са обект на авторско право.

При цитиране позоваването на източника е задължително.

Изразените в бюлетина мнения и възгледи не ангажират и не отразяват тези на Министерството на външните работи на Кралство Холандия